

Kúria
végzése

Az ügy száma:	Bfv.II.829/2023/6.
A határozat szintje:	felülvizsgálat
A tanács tagjai:	Dr. Somogyi Gábor, a tanács elnöke Dr. Demeter Zsuzsanna, előadó bíró Dr. Harangozó Attila, bíró Dr. Metzinger Márton, bíró Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye:	Budapest
Az eljárás formája:	tanácsülés
Az ülés napja:	2024. május 23.
Az ügy tárgya:	emberölés bűntette
Terhelt:	...
Első fok:	Heves Megyei Bíróság, B.51/2003/38., ítélet, tárgyalás, 2003. április 10.
Másodfok:	Fővárosi Ítéltábla, 2.Bf.454/2003/5., végzés, tárgyalás, 2004. április 20.
Az indítványok előterjesztői:	Legfőbb Ügyészség a terhelt védője
Az indítvány iránya:	hatályban tartásra, illetve a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés bűntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség és a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványokat elbírálva a Heves Megyei Bíróság B.51/2003/38. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 2.Bf.454/2003/5. számú végzését hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] I. 1. A Heves Megyei Bíróság a 2003. április 10-én kihirdetett B.51/2003/38. számú ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki előre kitervelten, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntetésében [1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és b) pont]. Ezért életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt 30 év fegyházbüntetés kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra.

[2] 2. A terhelt és védőjének fellebbezése folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2004. április 20-én kihirdetett 2.Bf.454/2003/5. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[3] 3. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a személy 1 és mások kontra Magyarország (ügyszám 1., valamint hat másik kérelem) 2022. szeptember 20-án meghozott és 2022. október 13-én végleges ítéletében – a terhelt vonatkozásában a ügyszám 2. kérelem alapján – megállapította, hogy az ügyben egyezményesértés történt azáltal, hogy a terhelt életfogytig tartó büntetése az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. Cikke szempontjából nem tekinthető csökkenthetőnek.

[4] II. 1. A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a BF.534/2023/7. szám alatt, valamint a terhelt védője terjesztette elő felülvizsgálati indítványt. A felülvizsgálat törvényi okaként a Legfőbb Ügyészség – a Be. 651. § (3) bekezdésében írt kötelezettségére figyelemmel – a Be. 649. § (4) bekezdését, a védő a Be. 648. § c) pont második fordulata, illetve a Be. 649. § (4) bekezdését jelölte meg.

[5] 2. A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványában a jogerős határozat hatályban tartását indítványozta, míg a terhelt védője felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta.

[6] Kifejtette, hogy jelen ügyben az Egyezmény 3. Cikkének megsértése megalapozza a felülvizsgálati eljárást, azonban annak ellenére, hogy a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány előterjesztésére, a felülvizsgálat nem feltétlenül kell, hogy a jogerős határozat megváltoztatására vezessen.

[7] Utalt rá, hogy a jelen ügyben hozott EJEB döntés akként fogalmaz, hogy „az a harminc-negyven évnyi idő, amennyit a kérelmezőknek várniuk kell ahhoz, hogy a feltételes szabadlábra bocsátásuk első alkalommal megfontolásra kerülhessen, lényegesen hosszabb mint az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatára ajánlott maximális időtartam, nevezetesen a huszonöt év”.

[8] Kifejtette, hogy az EJEB döntéséből egyedül az következik, hogy az alkalmazott jogszabály mellett további szabályozás szükséges, amely azonban nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat, így a kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban a Kúria azt állapíthatja meg, hogy a konkrét ügyben az egyezményesértés jogalkalmazói eszközökkel nem orvosolható, és így az EJEB által a személy 1 és mások kontra Magyarország ítélet alapján nincs ok és mód a terhelttel szemben meghozott, támadott jogerős ítélet megváltoztatására.

[9] 3. A terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány indokai szerint az EJEB Case of person 1 and Others v. Hungary ügyben hozott ítélete megállapította, hogy – figyelemmel az EJEB korábbi, Magyarországot is érintő döntéseiben foglaltakra is – a támadott jogerős ítélet a terhelt vonatkozásában is sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkét, miután az a feltételes szabadságra bocsátás 30 évben megállapított időintervallumára tekintettel súlyában és következményeiben a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel egyenértékűnek minősül.

[10] Rámutatott, hogy az EJEB a felülvizsgálatra vezető döntésében – felidézve a korábban ugyanilyen tárgykörben hozott döntéseit – kimondta, hogy a feltételes szabadságra bocsátás vizsgálatának kizárása, vagy annak beláthatatlanul távoli időpontja az Emberi Jogok

Európai Egyezményének 3. cikkében foglaltakra figyelemmel nem minősül elfogadhatónak, minthogy az érintett számára ténylegesen nem garantálja a szabadulás „reményének reális lehetőségét”, az az elítélt számára nem minősül akként, amely már az elítéltetéskor pontosan átlátható időtartamhoz kapcsolható.

[11] Az EJEB állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozással hangsúlyozta, hogy a rendszeres, belátható időn belüli felülvizsgálat lehetőségét kizáró tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, vagy az ezzel egyenértékű, beláthatatlanul hosszú ideig tartó felülvizsgálat lehetősége nélküli szabadságvesztés, mint büntetési nem, önmagában véve is a 3. cikk sérelmét okozóan a kínzó, megalázó büntetés tilalmába ütközik. Azt is kiemelte, mely szerint az EJEB számos – és a felülvizsgálati indítvány alapját képező döntésében is hivatkozott – határozatában megállapította, hogy a feltételes szabadságra bocsátás szempontjából irányadó első felülvizsgálhatóság ajánlott – és nemzeti törvénykezésben előre rögzítendő maximális – időpontja nem lehet több, mint 25 év. Miután a terhelttel szemben az elítélés alapját képező döntés az EJEB töretlenül fennálló gyakorlatával ellentétes, a támadott jogerős határozat közvetlenül Egyezményesértő.

[12] Rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság részéről a helyzet a számos alkotmányjogi panasz révén hosszú ideje ismert, a kérdés megoldását azonban nem juttatta nyugvó pontra, az EJEB pedig azt is megállapította, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel, illetve az azzal egyenértékű joghátránnyal azonos súlyú helyzettel járó ügyekben az alkotmányjogi panasz nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak. Ennek megfelelően, minthogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel összefüggő ügyek – immár tömegesen – Egyezményesértés megállapításával érkeznek vissza az EJEB-től, a Kúria érdemben kell, hogy eljárjon a jogorvoslás érdekében.

[13] Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság határozataira hivatkozással előadta, hogy az alapjogok korlátozására az elkövetőkkel szemben is csak a szükségesség-arányosság követelményei szerint kerülhet sor, továbbá, hogy az emberi méltósághoz való jogból levezetve, a testület kimondta azt is, miszerint az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra, amelynek elvi magva a megbánás és a „megbánáshoz való jog”, ahogyan a „jóvátétel gyakorlásához való jog is” sem vehető el senkitől, nem is korlátozható. Az emberi méltósághoz való jogból következően az elítéltnak joga van a rehabilitáció eredményeként a reintegrációra. A beláthatatlanul hosszú idejű szabadságvesztés ellenben azonos a reménytelenséggel, így a szabadulás várható időtartama 25 évnél hosszabb nem lehet {Case of Vinter and Others v. The United Kingdom [(GC) judgment of 9/07/2013]}.

[14] Érvéle szerint a felülvizsgálat alapját képező EJEB döntésből az is következik, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés és annak „közeli rokonai”, a 25 és 40 év közötti szabadságvesztés kontextusában is az államnak folyamatosan kell igazolnia, hogy a további fogvatartás kriminológiai, büntetőjogi szempontból igazolható-e.

[15] Kifejtette, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztéssel foglalkozó döntések üzenete konzekvensen az, hogy de iure és de facto léteznie kell, előre kiszámítható időpontban kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati lehetőségnek, amely időpontját, feltételeit és eljárásrendjét a terheltnek már az elítéltetése pillanatában ismernie kell.

[16] Hangsúlyozta, hogy az EJEB döntéséből egyenesen következik, hogy a terhelttel szemben hozott jogerős döntés sérti az Egyezmény 3. cikkét, és ennek orvoslásáról a független bíróságnak gondoskodnia kell. Értelmetlen, egyúttal az emberi méltósághoz való jog kiüresítését jelenti az olyan időpont meghatározása, amely az elítélt és a társadalmi környezet számára beláthatatlan. A 30 év vagy eshetőlegesen beláthatatlan időtartamú felülvizsgálati intervallum pedig ilyen, ezt pedig félreérthetetlenül kifejezésre juttatta az EJEB a felülvizsgálati indítvány alapjául szolgáló döntésben is.

[17] Rámutatott, hogy az európai államokban és a Nemzetközi Büntetőbíróság részes államaiban irányadó civilizált büntetőpolitikai és kriminológia tudományi közmegegyezése szerint 25 év a lehetséges ésszerű időpont. Ez még olyan belátható időtartam, amely az elítélt számára börtönrezsimben is felfogható, ezalatt értelmes célok megvalósítását tűzheti maga elé, s amely után még reálisan van értelme egy olyan emberi életnek, amelynek az elítélt által is igazoltan elfogadott rendeltetése a jóvátétele jogának kötelezettségként való megélése.

[18] Megjegyezte, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó szabályozás büntetés-végrehajtási kódexbe való áthelyezésétől az még nem lett végrehajtási kérdés; a feltételes szabadság kérdése szorosan a büntető anyagi jog keretébe tartozik, nem mellesleg a kötelező kegyelmi eljárást az EJEB szintűgy nem találta érdemben alkalmasnak olyanra, amely a közös alkotmányos követelményeket kielégítené.

[19] Mindezek alapján – az EJEB döntésnek megfelelően – elsődlegesen az „elítélre vonatkozó, a 30 év kiszabott szabadságvesztésből történő feltételes szabadság kizárására vonatkozó döntés” akkénti megváltoztatását indítványozta, miszerint a jogerő napjától számított 25 év elteltével a bíróságnak hivatalból, saját hatáskörében felül kell vizsgálnia a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, ettől függetlenül a terhelt kegyelmi kérelmet nyújthat be. Továbbá kérte annak megállapítását, hogy jelen felülvizsgálat során figyelmen kívül marad a Be. azon rendelkezése, miszerint azonos okból a terhelt kizárólag egy ízben terjeszthet elő erre vonatkozó indítványt, másodlagosan az anyagi és eljárásjogi jogszabálysértések felülvizsgálatát és abból levonható jogi következtetések levonását is indítványozta, továbbá nyilvános ülés kitűzését kérte az indítvány elbírálására.

[20] **III.** A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos, míg terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alaptalan.

[21] 1. A Kúria a felülvizsgálati indítványokról a terhelt védője által indítványozott nyilvános ülés eljárási formával szemben – a Be. 660. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint – tanácsulésen döntött.

[22] A felülvizsgálati indítványról való döntés meghozatalának főszabály szerinti eljárási formája a tanácsulés, és nyilvános ülés kitűzésének csak a törvényben meghatározott esetekben van helye [Be. 655. § (1) bekezdés és Be. 660. § (1) és (2) bekezdés]. A Be. 660. § (2) bekezdésben meghatározott, a tanácsulésen való eljárás alóli kivételes eset, amikor a Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz. Erre egyfelől akkor kerülhet sor, ha a felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére terjesztették elő, és a terhelt vagy a védő a felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül a nyilvános ülést indítványozza; ebben az esetben a nyilvános ülés kitűzése kötelező. Nyilvános ülésen bírálendő el a felülvizsgálati indítvány – irányától függetlenül – akkor is, ha az ügyben a tanács elnöke egyéb okból nyilvános ülés megtartását tartja szükségesnek; ez azonban a tanács elnökének mérlegelésére bízott, az ügyészség, illetve a terhelt vagy a védő nem kényszerítheti ki.

[23] A jelen ügyben a védő által előterjesztett felülvizsgálati indítvány a terhelt javára szól, és a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa sem értékelhető a terheltre terhes indítványként; ekként a Be. 660. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott, az indítvány nyilvános ülésen való elbírálása kötelező törvényi esete nem áll fenn. A tanács elnökének mérlegelési jogköre pedig az indítványban foglaltakhoz nem kötött. A védő és a Legfőbb Ügyészség részletesen kifejtették az indítványokat, miután a felülvizsgálati eljárás jogkérdések – és nem ténykérdések – elbírálására hivatott, és a felülvizsgálati indítvány az előterjesztő valamennyi jogkérdést érintő problémája kifejtésére alkalmas eszköz, a felülvizsgálati indítványról való döntés főszabály szerinti eljárási formájától való eltérés nem volt indokolt.

[24] 2. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[25] A Be. 648. § c) pontja értelmében a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján is helye van.

[26] A Be. 649. § (4) bekezdése szerint nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

[27] Ezen felülvizsgálati ok a következők szerint megvalósult.

[28] Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) kihirdető 1993. évi XXXI. törvény 3. §-ában foglaltak szerint megtörtént az EJEB illetékességének és joghatóságának elismerése.

[29] Az Egyezmény 46. Cikk 1. bekezdése szerint a szerződő felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik az EJEB végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

[30] Az EJEB joghatóságának, illetve ítélete kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak lehetősége, miszerint az EJEB által megállapított egyezményesértést feloldó, már nem magában rejtő – tehát az Egyezménynek megfelelő – határozat születhessen a korábban jogerősen lezárt eljárás esetében.

[31] Az EJEB a terhelt (és mások) kérelme alapján indult ügyben 2022. szeptember 20-án meghozott és 2022. október 13-én végleges ítéletében megállapította, hogy az Egyezmény 3. Cikkét megsértették.

[32] A Be. 651. § (3) bekezdése alapján a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésében meghatározott esetben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítványt benyújtani.

[33] A Legfőbb Ügyészség ezen kötelezettségének eleget tett; a felülvizsgálati indítványt benyújtotta a Kúriához.

[34] Az EJEB ítéletének véglegessé válását követően a terhelt védője is felülvizsgálati indítványt nyújtott be.

[35] 3. A Be. 659. § (4) bekezdése alapján a Be. 649. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

[36] Az Egyezmény megsértésének jogi ténye a jogerős elítélés felülvizsgálatának törvényi oka.

[37] A felülvizsgálati ok megvalósulása azonban nem feltétlenül eredményezi a jogerős határozat megváltoztatását [Kúria Bfv.III.914/2017. (EBH 2018.B.6.)].

[38] A Be. 649. § (4) bekezdésére alapított felülvizsgálat esetében (is) a Kúriára tartozik annak vizsgálata, hogy a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján hozható-e

felülvizsgálati eljárásban az Egyezménynek megfelelő határozat, vagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

[39] A Be. 659. § (4) bekezdés zárófordulatából következően elsődlegesen az EJEK ítélete szerinti döntést, az Egyezmény megsértésének tényét kell alapul venni, azonban ez nem jelenti azt, hogy a Kúria ne lenne figyelemmel az EJEK döntésének indokaira, tekintettel arra is, hogy az EJEK a független ítélkezés külső, alkotmányos kontrollját jelenti.

[40] Az EJEK határozatai az eljárásban szereplő valamennyi félre, de csak rájuk nézve kötelező. A nemzeti bíróságokra az a feladat hárul, hogy a hatáskörükbe tartozó ügyekben a hatályos jogszabályok alkalmazása során az Egyezményt ne sértsék meg. A Kúriára emellett az a kötelezettség hárul, hogy egyezményesértés miatt benyújtott felülvizsgálati ok esetén eljárjon, s ha az eljárás megismétlésére nincs szükség, akkor e rendkívüli jogorvoslatot a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével bírálja el.

[41] A Kúria jelen ügyben a következőket emeli ki, egyezően a felülvizsgálati indítvány alapját képező EJEK a személy 1 és mások kontra Magyarország ítéletben foglaltakkal:

- jelen ügyben a kérelmezők csak harminc-negyven év szabadságvesztés letöltése után válhatnak jogosulttá arra, hogy szabadlábra kerüljenek. Ezért azt kell megvizsgálni, hogy ügyükben a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e a Bíróság esetjogában lefektetett kritériumoknak. (II/8. pont);

- az a harminc-negyven évnyi idő, amennyit a kérelmezőknek várniuk kell ahhoz, hogy feltételes szabadságra bocsáthatóságuk első alkalommal megfontolásra kerülhessen, lényegesen hosszabb mint az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatára ajánlott maximális időtartam, nevezetesen huszonöt év, amely az összehasonlító jog és a nemzetközi jog egyértelmű támogató álláspontja alapján került meghatározásra. (II/9. pont);

- az előzetes letartóztatásban töltött idő beszámításával a terhelt az életfogytig tartó büntetés kiszabásától számított huszonkilenc év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra (II/10. pont).

- ez nem változtat azon a tényen, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatóság megfontolásához letölteni szükséges időt harminc évben határozták meg, és hogy a felülvizsgálatra az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása után több mint huszonöt évvel kerülne sor. (II/11. pont).

- az a tény, hogy a jelen ügyben a kérelmezők csak azt követően remélhetik a szabadulás irányába tett előrehaladásuk felülvizsgálatát, ha életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésükből harminc-negyven évet már letöltöttek, elegendő a Bíróság számára annak megállapításához, hogy a kérelmezők életfogytiglani szabadságvesztés-büntetése az Egyezmény 3. cikke alkalmazásában nem tekinthető csökkenthetőnek. Az ilyen hosszú várakozási idő indokolatlanul késlelteti annak hazai hatóságok általi felülvizsgálatát, hogy „az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt személy életében bekövetkezett változások olyan jelentősek-e, és a büntetés során a személy olyan előrehaladást tett-e a rehabilitáció irányába, amelyek alapján a további fogvatartás törvényes büntetőjogi indokokkal már nem igazolható”. (II/12. pont).

- ezért az Egyezmény 3. cikkét megsértették (II/13. pont).

[42] 4. Az Egyezmény 3. Cikke alapján senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek alávetni.

[43] Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése ugyancsak kimondja, hogy senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani.

[44] A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI. 3.) AB határozatban vizsgálta, melynek során irányadónak tekintette az EJEB-nek az Egyezmény 3. Cikkét értelmező joggyakorlatát. E szerint a 3. Cikkben felsorolt tilalmak közös vonása, hogy mindegyikük bizonyos fokú testi és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára. Az EJEB joggyakorlata alapján a kínzás, embertelen bánásmód vagy büntetés, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés között egyfelől a szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni. Ennek alapján embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek minősül minden olyan, az érintettnek komoly testi és/vagy lelki szenvedést okozó magatartás, amely nem éri el a kínzás megállapításához szükséges mértéket. Megalázónak akkor tekinthető a szabadságvesztés büntetés, ha a célja az érintett személy lealacsonyítása {Indokolás [34]-[36] és [50]. bekezdés}.

[45] Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése szerint senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból, és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[46] Erre tekintettel a 3/2015. BJE jogegységi határozat 1. pontja megállapította, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége az alkotmányos jogrend része, amelynek – törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő – bírósági alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja.

[47] A Be. 659. § (4) bekezdése alapján a Be. 649. § (4) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

[48] Ennek megfelelően a hivatkozott jogegységi határozat 2. pontja megállapítja azt is, hogy a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán, törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlenül az Egyezmény, mint ítélezésre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével, annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik.

[49] A Kúria korábban több határozatában is kifejtette, hogy az EJEB egyezményesértést megállapító döntése akkor képezi felülvizsgálati eljárás alapját, ha a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezésének sérelme a büntetőügyben eljáró bíróság jogerős ügydöntő határozatában, vagy az ügydöntő határozathoz vezető büntetőeljárásban valósul meg [Kúria Bfv.III.124/2014., Kúria Bfv.X.276/2021/12. (BH 2022.41.)].

[50] A Kúria tehát a konkrét ügyekben meghozott konkrét bírósági ítéletek rendelkezéseit vizsgálhatja felül, azaz a Btk. és a Be. rendelkezéseinek az eljáró bíróságok általi alkalmazását, valamint azt, hogy ezek alkalmazása során történt-e az Egyezmény megsértése vagy sem [Kúria Bfv.III.914/2017 (EBH2018. B.6.)]

[51] Az egyezményesértés megállapítása miatti felülvizsgálati eljárásban – eltérő szabály nem lévén – a Be. XC. Fejezetében szabályozott, felülvizsgálatra irányadó rendelkezések alapján kell eljárni.

[52] A Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, a Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[53] E rendelkezés a nemzetközi szerződés rendelkezésének megsértése miatt indult felülvizsgálati eljárásban is irányadó, ezért a Kúriának a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján kell vizsgálnia, hogy a terhelt bűnösségének megállapítása tekintetében lehetséges-e a nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat hozatala, vagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

[54] 5. A felülvizsgálati indítvánnyal érintett ítéletben a bíróság a terhelttel szemben az elkövetéskor (2002. április 13.) hatályos, a korábbi Btk. (a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény) alkalmazásával szabta ki a büntetést.

[55] A korábbi Btk. 40. § (1) bekezdése alapján a szabadságvesztés életfogytig vagy határozott ideig tart.

[56] A korábbi Btk. 40. § (3) bekezdése alapján életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a huszadik életévét betöltötte.

[57] A korábbi Btk. 42. § (1) bekezdése alapján fegyházban kell végrehajtani az életfogytig tartó szabadságvesztést.

[58] A korábbi Btk. 47/A. § (1) bekezdése alapján életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

[59] A korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdése szerint, ha a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját, ha az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, legalább harminc évben határozza meg.

[60] A korábbi Btk. 33. § (2) bekezdés c) pontja alapján nem évül el az emberölés súlyosabban minősülő esetei [166. § (2) bekezdés a)–i) pontjai] büntethetősége.

[61] A korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés a) és b) pontja értelmében a büntetés tíz évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést előre kitervelten, nyereségvágyból követik el.

[62] A Bv.tv. 188. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátható, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésnek a bíróság által meghatározott tartamát letöltötte, és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

[63] Az ügydöntő határozatban a bíróság a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést szabott ki, és nem zárta ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, annak legkorábbi időpontját 30 évben határozta meg.

[64] Megállapítható, hogy az EJEB hivatkozott határozata a kérelemmel érintett jogerős ítélet vonatkozásában általánosságban utalt az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjára és feltételeire vonatkozó magyar jogi szabályozásra, mely alapján azt is rögzítette, hogy a nemzeti jog és gyakorlat lehetőséget biztosít a kérelmezőkre kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés célzott bírósági felülvizsgálatára.

[65] Az EJEB ezután azt vizsgálta, hogy a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e az EJEB esetjogában lefektetett kritériumoknak, és e körben annak a szabályozásnak a hiányát kifogásolta, mely biztosítja, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatóság érdemi vizsgálatára már 25 év elteltével sor kerülhessen.

[66] Az EJEB ítélete tehát nem állapította meg a Heves Megyei Bíróság B.51/2003/38. számú ítélete és a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 2.Bf.454/2003/5. számú végzése meghozatala során alkalmazott valamely jogszabály egyezményesértő voltát, így nem

tekintette az Egyezménybe ütközőnek az eljáró bíróságok által a terhelt vonatkozásában alkalmazott, a korábbi Btk. 40. § (1) bekezdését és 47/A. §-át sem.

[67] A következetes ítélkezési gyakorlat alapján az anyagi jogerő feloldására, a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott ítélet hatályban tartása indokolt, ha az EJEB nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, nem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének perbíróság általi kizárását tekintette egyezménysértőnek, hanem egy – már a büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után, és a köztársasági elnök kegyelmi eljárását és döntését is garantáló módon tenné „de facto” csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetésének csökkenthetőségét [Kúria Bfv.III.914/2017 (EBH2018. B.6.)].

[68] A terhelttel szemben nem tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására került sor, azonban a megjelölt határozatban foglalt érvelés jelen ügyben is irányadó, attól a Kúria nem kíván eltérni (Kúria Bfv.III.1450/2021/6., Bfv.I.734/2022/12., Bfv.I.468/2023/5.).

[69] Az EJEB személy 1 és mások kontra Magyarország ügyben hozott ítélete az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének meghatározására vonatkozó konkrét ítéleti rendelkezéseket nem kifogásolta, hanem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének felülvizsgálatára vonatkozó szabályozás hiányosságát ítélte egyezménysértőnek. Ez azonban nem az ítéletet hozó bíróságok eljárására és nem is a jogerős ügyszólatára vonatkozik, a felrótt hiányosság jogalkalmazással nem pótolható, hanem kizárólag jogalkotással orvosolható.

[70] Ha pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem is pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával [Kúria Bfv.III.914/2017 (EBH 2018.B.6.II)].

[71] Mindezek alapján a terhelt tekintetében az EJEB ítéletében megállapított egyezménysértés a felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható, a jogerős ügyszólatára megváltoztatására a Be. 662. §-a alapján nem kerülhet sor, és a hatályon kívül helyezés Be. 663. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott feltételei sem állnak fenn.

[72] A védő által előterjesztett felülvizsgálati indítvány mindezek után értelemszerűen nem foghat helyt azzal a megjegyzéssel, hogy az abban ténylegesen megjelölt célra vonatkozó védői indítvány csak az ügy egyéb adatai ismeretében értelmezhető, hiszen a terhelttel szemben a jogerős ítéletben nem 30 év szabadságvesztés kiszabására került sor és a feltételes kedvezményből sem kizárt. Ilyen ítéleti rendelkezést a támadott határozat nem tartalmaz, ekként annak megváltoztatására alaposság esetén sem lett volna mód.

[73] A kifejtettekre tekintettel a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítvánnyal érintett határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[74] A Kúria – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése és a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezés alapján – öttagú tanácsban járt el.

[75] **IV.** A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, míg a felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[76] Az ugyanazon jogosult általi ismételt indítvány előterjesztésének tilalma, illetve az azonos tartalmú indítvány ismételt előterjesztésének tilalma a Be. 652. § (6) és (7)

bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdése alapján az ilyen indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2024. május 23.

Dr. Somogyi Gábor s.k. a tanács elnöke, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Metzinger Márton s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró